

Varför och hur skall jag vittna om min tro?

Som vanligt är ordet "skall" lite malplacerat. Ingen tvingar oss, inte ens Gud. Men det går å andra sidan inte att leva med sin kristna tro som en väl bevarad hemlighet. Det är på ett sätt ganska naturligt att man berättar för andra om ett så pass viktigt ställningstagande – eller snarare: om en så pass viktig upptäckt som detta att kristen tro står för något som är både sant och verkligt. Det har ju de flesta som man vittnar för ingen erfarenhet av och kan behöva få veta.

Historik

Det är för många människor i vår tid och kultur ett betydligt större steg att gå till en kyrka eller en alpha-kurs än att låta spå sig i tarot-kort. Den tro som varit grunden för vår västerländska kultur står i dag i lite av en strykklasse inom det Europa där den funnits så länge. Hur kan det komma sig? Vad är det för känslor och attityder som man väcker upp när man talar om för folk att man funnit kristen tro vara sann och värd att tas emot?

Vi går långt tillbaka, ända till början av 300-talet e Kr. Den kristna kyrkan som dittills tidvis varit grymt förföljd av den romerska statsmakten blev godkänd år 313 och blev under 300-talet senare proklamerad som obligatorisk statsreligion. Kyrkan som dittills varit fri från politisk makt började nu alltmer utöva politisk makt och tvång så småningom människor att tro vare sig de ville eller inte. Vi kan nämna inkquisitionen som kom under 1200-talet och riktade sig mot "kättare" vilka ofta inte var kritiska till den kristna tron utan bara till kyrkans sätt att leva och regera. Luther stämplades ju som kättare och bannlystes. Kyrkan som hade varit förföljd började alltså själv att förfölja. Även inom protestantiska kyrkor var det tvång att gå i kyrkan på söndag. Man kunde sättas i stocken utanför kyrkan till allmänt beskådande av kyrkfolket om man strejkade. Religionskrigen hör till samma olyckliga utveckling och hade mest att göra med att en rik och delvis förfallen kyrka ville värna sin makt över undersåtar som ville reformera den.

Kyrkan bedrev allt detta tvång med en ganska enkel motivering. Den förkunnade ju sanningen och därför fick ingen lov att hålla sig undan eller tycka något annat än det kyrkan förkunnade. Det var precis som med kommunismen i Sovjet. Den sades vara så vetenskapligt sann att de som inte omfattade den påstods vara mentalt sjuka och internerades för "omskolning" på psykiatriska kliniker. För kyrkans del kom början till slutet genom historien med Galilei. Kyrkan hade nämligen införlivat ganska mycket gods från de gamla grekiska filosoferna i sin förkunnelse, bland annat gällde det astronomin. Jorden var universums medelpunkt och solen rörde sig runt solen och därmed basta. Så visade Galilei att jorden rör sig runt solen. Det kan ju tyckas vara en bagatell men konsekvensen var att kyrkans sanningsmonopol, som hade motiverat dess förtryck, kom i fara. Galilei tystades ner till en tid, vilket avslöjade kyrkans brist på kärlek till sanningen, men den effekten blev bara kortvarig. Och sedan var

isen bruten. Kyrkan hade inte rätt i allt och hade därmed inte heller rätten att tvinga sin förkunnelse på någon. En rätt som den naturligtvis aldrig hade haft. Om inte Gud tvingar, så varför kyrkan?

Ganska snart – på 1700-talet – svängde pendeln över med tanken att kyrkan kanske inte hade rätt i någonting, en begriplig reaktion efter ett årtusende av kyrkligt maktmissbruk. Fredrik den store, kung i Preussen, (levde 1712–76) präglade det ofta citerade uttrycket att "var och en får bli salig på sin fason". I praktiken betydde det att kyrkan i hans ögon inte hade några rättmätiga anspråk alls på sanning inom sitt område. Tron hade förskjutits från att vara en allomfattande sanning som kunde tvingas på folk till att – åtminstone för somliga – bli en ren smaksak. Tron hade blivit ett sätt att må bra. Och alla sådana sätt att må bra var likvärdiga.

Under 1800-talet utvidgades detta synsätt. Marx hävdade att religion bara är ett redskap som överklassen använder för att förtrycka proletariatet. Sett mot kyrkans historia var det svårt att säga att han hade helt fel. "Religion är opium för folket" var inte hans fras från början men han lanserade den i stor skala. Darwin kom med sin utvecklingslära 1859 och påstod att kyrkan inte ens hade rätt när den läste innantill i Bibeln. Nu var det alltså inte ens fråga om arvegods från de antika filosoferna utan här var det Bibelns bokstav som angreps. En våldsam debatt bröt ut där kristna pekade ut de allvarliga brister som finns i utvecklingsläran. Den debatten pågår på sina håll än i dag. Evolutionen är inte bevisade fakta utan är en teori med många ganska viktiga svagheter. Mycket talar för den men det finns också mycket som talar emot. Det finns i dag inte så få icke troende vetenskapsmän/kvinnor som hävdar att det knappast kan ha gått till så som evolutionisterna påstår. Har det skett en utveckling av arter så måste den ha gått till på ett för oss okänt sätt.

Kolonier och mission

Men kristendomen kom i vanrykte även på andra vägar. De europeiska stormakterna skaffade sig kolonier genom erövringar i fjärran länder. Och i erövrarnas spår följde ofta missionärer som ibland kom att identifieras med erövrarna – eller rövarena (tänk på Sydamerikas och Nordamerikas indianer, eller slavhandeln med negrer från Afrika). Missionärerna klarade inte av att anpassa sig till kulturen i de länder dit de kom. De åkte alltför ofta till Afrika och satte slips på negrer som min kritiska moder brukade uttrycka det. Civilisationen skulle utbredas och det fanns en vida spridd uppfattning att vår kultur liksom vår religion båda var överlägsna det som fanns i de erövrade kolonierna. När kolonialismen senare sågs som orättfärdig ockupation så åkte kyrkan ofta med på samma sopkärra. Detta trots att missionärer ofta gjort storverk i det tysta i många länder dit de kommit, beträffande sjukvård och vård av nödlidande, barnhem m.m.

När kolonialismen omvärderades så blev det en ny respekt för de förtryckta ländernas kultur och religion – ofta på basen av ett allmänt och kollektivt skuldmedvetande. Därmed lades grunden till det märkliga förhållande vi kan se

hos oss i dag – att en del kulturdebattörer som spottar på kristendomen behandlar islam, hinduism och buddhism med största respekt.

Vi kan också nämna uppkomsten av sekulära rörelser – typ psykoanalysen – som ofta nog lanserades av aggressiva ateister (t ex Freud!) och delvis skapades för att ersätta religionen som svar på människans övergripande existentiella frågor om liv och död. När sådana rörelser var på krigsstigen mot kristendomen användes ofta termer som "vidskepelse".

Allt det här finns liksom "i luften" när man berättar för sina arbetskompisar att man börjat omfatta kristen tro. Bevisar detta som hänt eller som sagts att kristendomen är falsk? Visst inte. Kyrkan som organisation har ofta hanterat makt och pengar på ett sätt som varit främmande för dess eget budskap och varje gång har det missbruket ställt evangeliet i skamvrån. Men i det lilla och det tysta har många människor varit drivna av sin tro till att göra stora och viktiga ting.

Läs Matt 6:1–4. Det stort sker, sker tyst. Kyrkans inblandning i politiken och dess sökande efter makt och pengar har alltid varit den till olycka.

Varför vittna?

Det kan verka onödigt att gå igenom allt detta så noga. Men vår benägenhet att hjälpa andra till tro på Jesus hänger mycket samman med om vi ser på kristen tro som ett alternativ bland många likvärdiga – där kanske andra dessutom är bättre – eller om vi uppfattar kristendomen som unik och livsnödvändig. Hela den utveckling jag gått igenom drar oss mot tanken att det finns ett stort smörgåsbord av livsåskådningar där man kan ta lite från olika fat och blanda efter eget tycke och smak. Och om jag har den uppfattningen så blir vittnesbördet ett påfluet försök att pracka en uppfattning på andra, en som de inte behöver och kanske inte vill ha.

Om kristendomen å andra sidan är unik, varför skulle vi inte vittna? Vi ställs här inför den kristna trons anspråk på att vara den enda vägen till Gud. Men så säger många andra religioner. De kommer med samma anspråk på att vara det enda rätta. Hur skall vi ta ställning till det? Kanske är det trots allt samma sak, när allt kommer omkring, bara lite olika yttre gestaltning?

Vad är unikt med kristendomen?

A) Människan kan inte själv klara de problem hon ger upphov till. Orsaken sitter inne i henne själv. Vi kommer inte att klara miljöproblemen. Krigen kommer att fortsätta alla fredsprocesser och FN-organ till trots. Exploateringen av fattiga länder och individer kommer inte heller att upphöra. "Den som syndar är slav under synden."

B) Människans största behov heter försoning. Hon måste försonas med faktum att hon inte kan ta för sig. Hon måste försonas med andra människor, med sig själv och – om han finns – med Gud. Annars kommer synden att hålla liv i sig

själv.

C) Alla andra religioner talar om för människan vad hon skall göra för att lösa sina egna problem och världens. Det samma gäller för psykologi, sociologi och politisk filosofi. De bygger alla på tanken att människan skall informeras och motiveras. Kristendomen ensam säger att detta inte räcker. Den säger till och med att ju mer vi informerar desto starkare kommer motståndet mot förändringar att bli.

Kristen tro hävdar dessutom att vi inte ens kan fly från våra problem genom att dö. Den förnekar reinkarnation. Människan får inte en andra chans eller en tredje. Våra gärningar följer oss in i döden och det är stor skillnad på att dö försonad med allt och alla, främst med Gud mot att dö oförsonad, bitter, anklagad och besviken. Vi kan inte ta med oss våra ägodelar men bitterhet kommer att följa med. Den är inte en ägodel utan den är jag själv så länge jag inte försonas så att jag blir fri.

Alla religioner talar om kärlek, men kristendomen är unik genom att den grundlägger kärleken med försoning. För någon annan grund kommer inte att hålla. Och ingen kan göra sig fri från vare sig bitterhet eller skuld. Den som erfarit Guds hjälp på den punkten blir övertygad om att detta är rätt väg. Kärleken är en gåva från Gud som tas emot både som kraft till försoning och som uppfyllelse av helig Ande.

Det är konstigt nog lättare att vittna om sin tro i länder där tron förföljs. Den förföljda kyrkan växer nästan alltid. Hos oss är kyrkan föraktad i den mån man möter motstånd och det är på ett sätt allvarligare. Den man förföljer anses vara farlig. Han är "något". Den man föraktar är däremot ingenting, det är ju just detta som är föraktets budskap. "Du är bara luft, därför behöver jag inte döda dig. Det räcker att jag spottar."

Hur vittna?

Tron kan bara uppstå hos en människa genom att Gud ger sig till känna för henne. Alla underverk, alla proklamationer om trons nödvändighet och alla kärleksgärningar kan på sin höjd väcka ett intresse. Därför börjar vittnesbörd med förbön. Om man inte kan, orkar eller vågar vittna så kan man alltid be och därmed gör man det viktigaste arbetet. Man kan få vara uthållig. Om det blir så att bönesvaret dröjer skall man veta att vi inte blir bönhörda för våra många ords skull. Därför kan vi be korta, enkla böner. Det faktum att vi återkommer öppnar ändå vägen för att den vi ber för skall få möta Gud.

De flesta, kanske alla, som kommit till tro tycks ha haft någon som bad för dem innan trons ljus tändes.

Vad göra utöver bön? Man kan leva ut det nya liv som Gud inspirerar en till. Det gör man naturligtvis inte bara för att människor skall se en och komma till tro. Du lever inte ditt liv som kristen i ett skyltfönster. Men du måste räkna med att i samma mån som den helige Ande ger dig nya prioriteringar i ditt liv så kommer

andra att lägga märke till det.

Här finns det anledning att sätta upp en liten varningstriangel. Många kristna tror att de alltid måste ställa upp för allt och alla för att inte Gud själv skall råka i vanrykte. Vittnesbördet tvingar dig emellertid inte att bli onaturlig. Du bränner bara ut dig om inte säger nej när du faktiskt skulle sagt nej ifall inte en förment plikt att vittna hade känts pressande. Du måste ha ett förtroende för att i den mån som dina gärningar och ditt liv skall vara ett vittnesbörd så är det lika viktigt att det finns en spontan glädje – en verklig kärlek – i det du gör som att du alltid ställer upp. Kvaliteten är antagligen viktigare än kvantiteten. Det är ju egentligen Gud som skall vittna, inte du. Ge ut den kärlek som du fått, det borde räcka.

Ett viktigt gärningarnas vittnesbörd har med försoning att göra. När du ber andra om förlåtelse för det du länge försökt glömma bort att du gjorde, så kan det väcka en oerhörd nyfikenhet.

När det gäller att tala med andra om sin tro måste vi acceptera att vi är väldigt olika. Somliga har lätt för att få kontakt andra är blyga. Jag tror att vi skall låta bli att jämföra oss. Det är ett oskick när man tar en riktigt frimodig snubbe och ställer upp honom som ideal för alla: "så här skall du vara..." Låt oss tillsammans glädjas åt att somliga är frimodiga utan att försöka kliva ut ur oss själva. För vi har olika uppgifter allt efter den utrustning vi fått.

Många hämmas av att de inte menar sig ha tillräckligt mycket att vittna om. De tycker inte sig själva vara bra nog. Skall jag vittna om Gud så måste det ju synas att han har gjort mig helt annorlunda. Till detta är två saker att säga:

- 1) Du kanske inte själv ser vad Gud har gjort i ditt liv.
- 2) Vårt vittnesbörd är inte ett "Hurra vad jag blev bra" utan ett "Titta här – även jag får vara med i Guds rike." Det är ju inte de friska som behöver läkare utan de sjuka, allt enligt Jesu egna ord.

Man kan ta med vänner och närstående till gudstjänster och – till exempel – en alpha-kurs.

Somliga får nådegåvor på vittnandets område. En kanske får en gåva att be för sjuka som inte har en gudstro. En annan kan få en vishetens gåva till att argumentera för tron. En sådan gåva dimper inte bara ner ur tomma intet. Skall man kunna argumentera för tron måste man ha ganska stora förkunskaper och livserfarenhet. Det senare är också mycket bra för den som skall be för sjuka. Den som aldrig själv varit sjuk kan bli ganska fyrkantig mot den som dignar under sjukdom. "Du skall bara ... så blir du frisk." För den sjuke finns det inget sådant bara. Gåvorna kommer som svar på många och mångas böner. Man ber inte bara att man själv skall få gåvor utan att Gud skall ge gåvor till församlingen.

Till sist: i allt vittnande bör jag tänka efter: "För vems skull vittnar jag?" Är det för att församlingen skall växa eller gör jag det av omtanke om just den person som jag vittnar för eller ber för? Och här kommer också vår första fråga tillbaka:

Vittnar jag för att locka människor till ett stort smörgåsbord av livsåskådningar där allt har sina för- och nackdelar? Eller ser jag det som ett led i att rädda den andre till det enda eviga liv som finns. Har du svårt att bestämma dig för hur du ser på saken så be Gud om klarhet.

En liten sak finns att tillägga. Föräldrar tjarar ofta på sina vuxna barn som slutat gå i kyrkan (eller aldrig börjat). Förgifta inte ditt förhållande till dina barn genom ditt tjar. Be i stället. Inga böner är bortkastade. Bli inte förtvivlad om du inte ser resultat med en gång. Gud arbetar ofta långsiktigt och inväntar ett lägligt tillfälle. Tjara på honom, inte på dina barn.